

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES stratēģisko satvaru par drošību un veselības aizsardzību darbā no 2014. līdz 2020. gadam"

(COM(2014) 332 final)

(2015/C 230/13)

Ziņotājs: Carlos TRINDADE

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2014. gada 6. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES stratēģisko satvaru par drošību un veselības aizsardzību darbā no 2014. līdz 2020. gadam"

COM(2014) 332 final.

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 20. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 503. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 10. un 11. decembrī (2014. gada 11. decembra sēdē), ar 189 balsīm par, 23 balsīm pret un 20 locekļiem atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK pauž gandarījumu, ka ES rīcībā ir visaptverošs, no ekonomikas un sociālā viedokļa pamatots satvars, kuru papildina ES daudzgadu stratēģijas, ko dalībvalstis pielāgo attiecīgās valsts apstākļiem. Tomēr EESK uzskata, ka vēl ir jāpārvar daudz grūtību, jānovērš nepilnības un jārod risinājumi jaunām problēmām.

1.2. EESK atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos galveno uzmanību pievērst profilaksei, noteikumu vienkāršošanai, nesamazinot pašreizējos aizsardzības līmeņus, un noteikumu ievērošanai. Ar stratēģiju jāgarantē augsta līmeņa aizsardzības un uzņēmumu administratīvo izmaksu līdzsvarotība.

1.3. EESK pauž gandarījumu, ka Komisija lielu uzmanību pievērsusi MVU, un atzinīgi vērtē atzinumus, informāciju un vadlīnijas, ko Komisija tiem nosūta ar IKT starpniecību, kā arī publisko dienestu ciešāku koordinēšanu MVU atbalsta jomā.

1.4. EESK uzskata, ka ir jāuzlabo darba inspektoru sagatavošana, kā arī jāpalielina to skaits, jo gandrīz puse no dalībvalstīm nav sasniegušas ILO ieteikto minimālo robežvērtību (proti, viens inspektors uz 10 000 darba ņēmējiem).

1.5. Lai veidotu profilakses kultūru jauniešu vidū kopumā, diplomētu jauniešu, stažieru un mācekļu vidū, EESK iesaka Komisijai veikt pasākumus, lai viņiem būtu pieejama informācija, kā arī atbilstoša un praktiska apmācība.

1.6. EESK atzīst arī, ka ieguldījumiem profilaksē ir svarīga nozīme, un piekrīt Komisijai, ka ieguldījumus nevar veikt tikai uzņēmumi, bet sava daļa jāiegulda arī dalībvalstīm. Komiteja aicina uzņēmumus un dalībvalstis ieguldīt vairāk un nodrošināt darba ņēmēju iesaistīšanos.

1.7. EESK norāda uz grūtībām, kas Eiropas Savienībā radušās saistībā ar datu pieejamību, un aicina Komisiju nekavējoties iegūt statistiku un rādītājus, kuros ņemts vērā darba ņēmēju dzimums un dzīves cikls. Eiropas Savienībā ir jāreglamentē un jāpublisko arodslimību saraksts, kurā ietverti arī darba laikā notikušie nelaimes gadījumi, kā arī šo datu pārnesanas un statistikas analīzes noteikumi. Komiteja uzskata, ka jānostiprina specializētās aģentūras un plaši jāizplata to darbi, un vēlas, lai informācijas un labas prakses piemēru izplatīšana veicinātu profilakses kultūras stiprināšanu. Pēc komitejas domām, jāveic padziļināta izpēte par jauniem apdraudējumiem un jāsapagatavo (ieģislatīvi vai cita veida) pasākumi, kuros ņemti vērā veikto pētījumu rezultāti.

1.8. EESK uzskata, ka darba ņēmēju un sociālo partneru iesaistīšana visos līmeņos un darbavietā ir priekšnoteikums šīs stratēģijas efektīvai īstenošanai. Komiteja aicina Komisiju aktīvāk apspriesties un konsultēties ar sociālajiem partneriem un izstrādāt saskaņotus pasākumus. Dalībvalstīm būtu jāsekmē sociālais dialogs un darba koplīgumu noslēgšana.

1.9. EESK kritiski vērtē to, ka Komisija nav noteikusi nevienu kvantitatīvu mērķi attiecībā uz nelaiemes gadījumiem darbā un arodslimībām, un iesaka dalībvalstīm šādus mērķus iekļaut valstu stratēģijās.

2. Veselības aizsardzības un darba drošības nozīmīgums

2.1. Veselības aizsardzības un darba drošības stratēģiskā nozīme Eiropā ir nostiprināta Līgumā par Eiropas Savienības darbību, konkrētāk, 151. un 153. pantā, nosakot saskaņošanu par mērķi darba apstākļu uzlabošanās gaitā.

2.2. Lai arī nesēnā Eurobarometra aptauja liecina, ka vairākums respondentu (85 %) ir apmierināti ar veselības aizsardzību un drošību darbā un 77 % apgalvo, ka viņu darbavietā ir pieejama informācija un/vai apmācība šajā jomā, ES vēl ir iespējami uzlabojumi darba drošības un veselības aizsardzības jomā; pašreizējā situācija rada lielas bažas: ES katru gadu nelaiemes gadījumos darbā dzīvību zaudē vairāk nekā 4 000 darba ņēmēju, bet vairāk nekā trīs miljoni cieš smagos nelaiemes gadījumos darbā, kuru dēļ viņi kavē darbu vairāk nekā trīs dienas. Gandrīz katrs ceturtais darba ņēmējs uzskata, ka viņa darbs apdraud veselību un drošību vai arī pārsvarā nelabvēlīgi ietekmē veselību. Vācijā 460 miljonu slimības dienu dēļ ražīgums pazeminājās par 3,1 % no IKP, bet Apvienotajā Karalistē 2010.–2011. gadā slimības atvaļinājumi valstij izmaksāja 2 381 miljonu sterliņu mārciņu.

2.3. Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) dati liecina, ka Eiropas Savienībā 2008. gadā aptuveni 160 000 personu mirušas no slimībām, kas saistītas ar darbu, un galvenais nāves cēlonis bijis vēzis (gandrīz 96 000 gadījumu). Lēš, ka Eiropā ik pēc 3,5 minūtēm nelaiemes gadījumā darbā vai no arodslimības mirst viens cilvēks. Tomēr veselības aizsardzības un darba drošības jomā Eiropa ir avangardā.

2.4. Izmaksas, kas saistītas ar drošību un veselības aizsardzību darbā, jāuzskata ne tikai par izdevumiem, bet arī ieguldījumiem. Arī Komisija savā paziņojumā norāda, ka saskaņā ar jaunākajām aplēsēm ieguldījumi šajā jomā var radīt augstu rentabilitātes koeficientu – vidēji 2,2 un no 1,29 līdz 2,89. Jāuzsver arī, ka pienācīgu darba apstākļu trūkums rada uzņēmumiem izmaksas un ka dažās valstīs apdrošināšanas izmaksas ir relatīvi zemākas tiem uzņēmumiem, kuros nav bijuši nelaiemes gadījumi darbā.

2.5. Neraugoties uz to, ka ES stratēģija par veselības aizsardzību un drošību darbā 2007.–2012. gadam⁽¹⁾ īstenota samērā veiksmīgi – precizēti ES noteikumi un aktīvāk iesaistījušās dalībvalstis –, tomēr jāsecina, ka arodslimību ietekmes samazināšanas mērķis nav sasniegts un ka būtiskas nepilnības joprojām vērojamas mikrouzņēmumu un MVU līmenī, jo tiem finanšu resursu, tehniskās veikspējas un cilvēkresursu nepietiekamības dēļ bija ļoti grūti izpildīt regulatīvās prasības. Jāmin arī tādi negatīvi aspekti kā arodslimību un ar darbu saistītu slimību nepietiekama profilakse, nepietiekami statistikas un uzraudzības dati, trūkst mijiedarbības starp veselības aizsardzību un drošību darbā, vidi un ķīmiskām vielām, kā arī sociālo partneru nepietiekama iesaistīšanās. Vēl mazāk datu ir par darba ņēmēju veselības aizsardzību un darba drošību tajās nozarēs, kurās ir plaši izplatīts nedeklarēts darbs un netradicionāla nodarbinātība (īpaši dažās lauku saimniecībās un rūpniecības un pakalpojumu jomā), teledarbs, pašnodarbinātība un pakalpojumi māsaimniecībā.

2.6. Jāatzīmē, ka pēdējos gados konstatēto nelaiemes gadījumu skaita samazināšanos Eiropā varētu daļēji izskaidrot ar nodarbinātības līmeņa pazemināšanos nozarēs ar augstu riska pakāpi, ņemot vērā, ka kopumā dalībvalstīs vērojami būtiski ierobežojumi darba drošības un veselības aizsardzības jomā, īpaši darbībās, kas saistītas ar likumdošanu, pārbaudēm un profilaksi.

2.7. EESK piekrīt, ka vajadzētu apzināt galvenās problēmas, ar kurām saskaras ES, un kopā ar Komisiju aicina pieņemt stingru politiku un pasākumus šo problēmu risināšanai: uzlabot efektīvu un iedarbīgu pasākumu īstenošanu dalībvalstīs, lai stiprinātu mikrouzņēmumu un MVU veikspēju apdraudējuma novēršanas jomā; uzlabot ar darbu saistītu slimību profilaksi, mazinot esošos, jaunus un potenciālos riskus; rast saskaņotu un efektīvu risinājumu demogrāfiskajām pārmaiņām.

⁽¹⁾ No 2007. līdz 2011. gadam ES par 27,9 % samazinājās to nelaiemes gadījumu skaits, kuru dēļ darba ņēmēji kavējuši darbu vairāk nekā trīs dienas.

2.8. Dalībvalstu saskaņotie centieni ne tikai samazina arodslimību un darbā notikušo nelaimes gadījumu skaitu, bet arī aizsargā ieguldījumus cilvēkresursos, samazinot pieprasījumu pēc veselības aprūpes pakalpojumiem un palēninot sociālo izmaksu pieaugumu, un tādējādi sekmē Eiropas sabiedrības labklājību.

3. Vispārīga informācija par Eiropas stratēģiju drošībai un veselības aizsardzībai darbā 2014.–2020. gadam

3.1. Pienācīgi un stratēģijai “Eiropa 2020” atbilstoši veselības aizsardzības un darba drošības apstākļi var būtiski sekmēt gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi. Eiropas Savienības stratēģiskais satvars un regulas kopā ar valstu stratēģijām un noteikumiem garantē darba ņēmēju veselības aizsardzību un drošību. EESK pauž nožēlu, ka šis paziņojums publiskots ar nokavēšanos un ka tajā nav ņemti vērā priekšlikumi, kas ietverti atzinumā, ko vienprātīgi pieņēma veselības aizsardzības un drošības konsultatīvā padome, kas trīspusēji pārstāv dažādas ES intereses.

3.2. EESK pauž nožēlu, ka Komisija savā paziņojumā neparedz novērst šķēršļus likumdošanas procesā, jo īpaši attiecībā uz tiesību aktiem, kas skar muskuļu un skeleta sistēmas problēmas, un pārskatīt spēkā esošo direktīvu par darba ņēmēju aizsardzību pret kancerogēnām vielām. EESK konstatē, ka nav arī atsauču uz tiesiskā regulējuma izveidi, lai prognozētu attīstību, kaut gan Eiropas Parlaments jau norādīja uz šādu nepieciešamību. EESK aicina Komisiju nekavējoties sniegt atbildes uz šiem jautājumiem.

3.3. Savulaik EESK puda gandarījumu par ES izvirzīto mērķi par 25 % samazināt nelaimes gadījumu skaitu darbā⁽²⁾ un izsaka nožēlu, ka šāds kvantitatīvs mērķis nav izvirzīts 2014.–2020. gadam. EESK kritizēja arī to, ka nav līdzīga mērķa arodslimību skaita samazināšanai; komiteja norāda, ka šāda mērķa nav arī izskatāmajā paziņojumā, un tas nav pieņemami. Komiteja uzskata, ka ir svarīgi izstrādāt Eiropas statistikas instrumentus, ar kuriem varētu novērtēt nelaimes gadījumus darbā, arodslimības un dažāda veida arodrisku.

3.4. Sociālie partneri un sabiedrība kopumā nepārprotami atzinuši, ka jāuzlabo ES un valstu standartu un noteikumu izpilde. Savukārt EESK uzskata, ka ir obligāti jāstiprina mikrouzņēmumu un mazo uzņēmumu veiktspēja, lai tie varētu īstenot iedarbīgus un efektīvus riska profilakses pasākumus atbilstīgi tiesību aktiem. Šie pasākumi ir prioritāri, un tie jāatbalsta ar publisko politiku, kas balstīta uz efektīviem stimuliem un katram konkrētajam uzņēmumam pielāgotu tehnisko palīdzību un padomiem.

3.5. Tehnoloģiju inovācija un jauni darba organizācijas modeļi, piemēram, jauni netradicionāli nodarbinātības veidi, rada jaunas situācijas, kurās rodas jaunas problēmas un jauni riski, kas vēl nav pienācīgi apzināti. Šo risku apzināšana un profilakse, kā arī jau zināmo un jauno arodslimību definēšana ir neatliekams uzdevums. Ir steidzami jāatrod risinājumi, aktualizējot spēkā esošo regulējumu vai izstrādājot jaunus tiesību aktus, kas atbilstu apzinātajiem riskiem.

3.6. Pieaugot paredzamajam mūža ilgumam, mainās sabiedrības demogrāfiskā struktūra, bet tas ne vienmēr nozīmē, ka pieaugs arī paredzamais veselīga mūža ilgums. Darba apstākļi būtiski ietekmē veselības problēmas, kas ar gadiem parasti palielinās un ko veicina atsevišķu arodrisku kumulatīvā ietekme. Labāka profilakse no darba gaitu uzsākšanas brīža un visā darba dzīves garumā palīdz pārvarēt problēmas, kas saistītas ar demogrāfisko attīstību. Turklāt svarīga nozīme ir pētniecībai kā valstu, tā arī Eiropas līmenī, lai apzinātu galvenos jautājumus šajā jomā.

3.7. EESK konstatē, ka ES ir palielinājusies darba ņēmēju nedrošība, netradicionālo nodarbinātības veidu stāvoklis ir pasliktinājies un ekonomikas krīzes dēļ dažas dalībvalstis un atsevišķi sociāli bezatbildīgi uzņēmumi ir būtiski ierobežojuši darbības, kas saistītas ar veselības aizsardzību un drošību darbā. Šāds stāvoklis ir nepieņemams.

3.8. Tomēr jāatzīmē, ka daži uzņēmumi brīvprātīgi un plašāk, nekā tas paredzēts to likumīgajās saistībās, ir īstenojuši darbības un pasākumus darba ņēmēju veselības, drošības un labklājības veicināšanai. Komisijai un dalībvalstīm būtu jāatzīst un jāatbalsta šo uzņēmumu sociāli atbildīgā attieksme, jo tā veicina sociālās atbildības un atbildīgas attieksmes pret vidi kultūras veidošanos uzņēmējdarbības jomā visā Eiropā.

⁽²⁾ OV C 224, 30.8.2008., 88. lpp.

3.9. ES jau ilgāku laiku vērojama ekonomikas stagnācija un augsts bezdarba līmenis. Bezdarbs ir īpašs veselības aizsardzības darbā aspekts, jo dažos gadījumos tas saistīts ar garīgām slimībām. Tāpat arī nedeklarētā darba tirgū nodarbinātie darba ņēmēji ir vairāk pakļauti augstam riskam un nelaimes gadījumiem darbā. EESK ir pārliecināta, ka ne tikai strukturālie ieguldījumi, bet arī dzīves apstākļu, tostarp darba drošības un veselības aizsardzības, uzlabošana ir būtisks priekšnoteikums ilgtspējīgai ekonomikas izaugsmei, pienācīgas kvalitātes darba vietu radīšanai un sociālajai kohēzijai.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. Izstrādāt vispārēju satvaru veselības aizsardzībai un drošībai darbā un efektīvi piemērot to ES mērogā ir būtisks faktors, lai nodrošinātu ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi. Vairākums ES rīkotās publiskās apspriešanās⁽³⁾ dalībnieku (93 % respondentu) apstiprināja, ka ES līmenī jāturpina saskaņošanas darbs, un atbalstīja mērķi saglabāt augsta līmeņa atbilstību darba drošības un veselības aizsardzības principiem neatkarīgi no uzņēmuma lieluma.

4.2. Lai arī vairākās dalībvalstīs pēdējos gados vērojama uzlabošanās galvenokārt darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita ziņā, ko daļēji var arī izskaidrot ar nodarbinātības līmeņa pazemināšanos, profilakses kultūra Eiropas Savienībā tomēr vēl nav vispārēja parādība, jo MVU saskaras ar grūtībām resursu un veiktspējas līmenī, un tās var pārvarēt vienīgi ar publisko iestāžu veiktajiem pasākumiem informēšanas, apmācības, tehniskā atbalsta un konsultāciju jomā. Minētie publisko iestāžu pasākumi būs jāpielāgo dažādu uzņēmējdarbības nozaru vajadzībām un jāizstrādā, ņemot vērā katras konkrētās nozares īpatnības.

4.3. Darba ņēmēju pārstāvju iesaistīšanās arodriskā jautājumu risināšanā uzņēmumos un darbavietās ir galvenā sociālā dialoga raksturīgā iezīme. Finansiālais atbalsts uzņēmumiem jāsniedz tikai tad, ja tie ievēro darba drošības un veselības aizsardzības standartus. Vairāku Eiropas valstu pieredze liecina, ka būtiska nozīme ir koplīgumiem, jo tie nodrošina reģionālo un nozaru pārstāvības struktūru izveidi un stimulē sociālo dialogu un profilaksi.

4.4. Veselības aizsardzības un darba drošības jomā kompetento publisko dienestu savstarpējā koordinācijā vērojamas nepilnības. Konstatēts zināms efektivitātes trūkums un/vai sociālo partneru līdzdalības mehānismu nepietiekama izmantošana visos sarunu un konkrēto nozaru līgumu slēgšanas posmos, tāpēc šī situācija ir jāuzlabo. Sistemātiskāka sabiedrības veselības aizsardzības dienestu un profilakses dienestu sadarbība darbavietās sekmē profilakses uzlabošanu un arodslimību diagnosticēšanu. Dalībvalstīs jāizveido vienoti kontaktpunkti, kas nodrošinātu publiskās pārvaldes iestāžu saikni ar MVU.

4.5. Budžeta ierobežojumu apstākļos dalībvalstis kopumā ir piešķirušas mazāk finanšu resursu un cilvēkresursu iestādēm un struktūrām, kas saistītas ar veselības aizsardzību un drošību darbā, tostarp darba inspekcijai, kuras kontroles, uzņēmumu atbalsta un konsultāciju darbību apjoms krasi samazinājās. EESK prasa šo nepieņemamo situāciju uzlabot, vēl jo vairāk tāpēc, ka rodas arvien vairāk jaunu būtisku apdraudējumu un pasliktinās darba ņēmēju dzīves un drošības apstākļi (bezdarbs un nedrošība darbā ir viens no faktoriem, kas palielina psihosociālo risku).

4.6. Dalībvalstīm vajadzētu stimulēt un veicināt sarunas un koplīgumu noslēgšanu, garantējot tādējādi sociālajiem partneriem svarīgu un reālu lomu veselības aizsardzības un drošības politiku izstrādē un īstenošanā, kā arī drošas un veselībai nekaitīgas vides radīšanai darbavietā.

4.7. EESK ar nožēlu secina, ka nav panākts pietiekams progress attiecībā uz ES statistikas datiem par veselību un drošību, un uzsver, ka svarīgs un steidzams uzdevums ir izstrādāt Savienības līmenī vienotas definīcijas un atzišanas un paziņošanas sistēmas.

4.8. EESK piekrīt Komisijas viedoklim, ka sociālo partneru iesaistīšana visos līmeņos garantē veselības aizsardzības un darba drošības politiku un stratēģiju izstrādes un īstenošanas efektivitāti. Šajā saistībā noteicošā loma būs sociālajam dialogam un trīspusējai padomdevējai komitejai veselības aizsardzības un darba drošības jomā. Komisijai, nosakot prioritātes, vairāk jāņem vērā minētās komitejas priekšlikumi, kas bieži vien pieņemti vienprātīgi.

⁽³⁾ Publiska apspriešanās par jauno ES politikas satvaru darba drošības un veselības aizsardzības jomā. Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ĢD, 2014. gada jūnijs.

4.9. EESK aicina Komisiju nekavējoties izvērtēt, vai sociālā dialoga ietvaros noslēgtie pamat nolīgumi ir pietiekami reprezentatīvi un vai tie atbilst Kopienas tiesību aktiem, un, ja nepieciešams, veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu minēto līgumu ievērošanu.

4.10. EESK iesaka dalībvalstīm izmantot Eiropas Sociālo fondu un Eiropas strukturālos un investīciju fondus (ESI fondus), lai finansētu veselības aizsardzības un darba drošības veicināšanas pasākumus.

4.11. EESK piekrīt Komisijai, ka nepieciešams rūpīgāk izpētīt veselības un darba drošības politikas sinerģiju ar citām publiskā sektora intervences jomām. EESK ir stingri pārliecināta, ka dalībvalstīs šajā jomā panākts pavisam neliels progress.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Valstu stratēģijas, tiesību aktu piemērošana un kontrole

5.1.1. EESK atbalsta Komisijas ierosināto vadlīniju, kurā paredzēts, ka dalībvalstīm sadarbībā ar sociālajiem partneriem jāpārskata valsts stratēģija, ņemot vērā jauno ES stratēģisko satvaru. Komiteja vienlaikus iesaka sīki izvērtēt iepriekšējās valsts stratēģijas ietekmi. Dalībvalstīm ir jāapzinās, ka ir svarīgi panākt sociālo partneru atbalstu stratēģijai laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam. Vajadzēs atrast vienotus rādītājus un kritērijus, kas sistemātiski norādītu šāda atbalsta līmeni un nodrošinātu regulāru uzraudzību un novērtēšanu.

5.1.2. EESK piekrīt Komisijai, ka dalībvalstīm sadarbībā ar Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūru (EU-OSHA) jāizveido datubāze par veselības aizsardzību un darba drošību un regulāri (vismaz divreiz gadā) jāriko sanāksmes EU-OSHA, padomdevējas komitejas veselības aizsardzības un darba drošības jomā (ACSH) un Vecāko darba inspektoru komitejas (SLIC) ietvaros.

5.1.3. Finansiālais un tehniskais atbalsts MVU, lai dalībvalstīs ieviestu tiešsaistes riska novērtējumu (OiRA) un citus uz informācijas tehnoloģijām balstītus instrumentus, jāuzskata par svarīgu uzdevumu, un atbalstam jābūt virzītam uz prioritārajām jomām. Būs jānostiprina EU-OSHA finanšu resursi un cilvēkresursi, lai tai būtu noteicošā loma. EESK pauž nožēlu, ka dalībvalstīs nav pietiekami izmantojušas ESF, lai finansētu izglītības un apmācības pasākumus.

5.1.4. Lai apzinātu labas prakses piemērus un noteiktu īpašas vadlīnijas, jo īpaši attiecībā uz MVU, jāņem vērā īpašie apstākļi attiecīgajā nozarē, kā arī uzņēmējdarbības veids; EU-OSHA uzdevums ir pastiprināt intervenci šajās jomās un veicināt profilakses kultūras veidošanos.

5.1.5. Jāuzlabo darba inspekcijas darbības dalībvalstu uzņēmumos, tostarp informēšanas, konsultēšanas, potenciālo risku un tiesību aktu piemērošanas veicināšanas jomā, kā arī nolūkā apzināt un izskaust nedeklarētu nodarbinātību. Lai to panāktu, ir jānostiprina darba inspekcijas resursi un kompetence.

5.1.6. EESK atbalsta darba inspektoru apmaiņas/apmācības programmas novērtēšanas darbības un pasākumus, kas vērsti uz darba inspekcijas dienestu sadarbības stiprināšanu SLIC ietvaros.

5.1.7. EESK piekrīt SLIC nostājai, ka ar veselību un drošību saistītie jautājumi, tostarp muskuļu un skeleta sistēmas problēmas, slimības ar ilgu latento periodu (ar profesionālo darbību saistīti vēža saslimšanas gadījumi un hroniskas slimības, piemēram, pneimopātija), REACH regulas efektīva īstenošana un ar darbu saistītais psihosociālais risks⁽⁴⁾, uzskatāmi par ES stratēģisku prioritāti. Ir jāuzlabo MVU kompetence veselības aizsardzības un drošības jomā, jānodrošina stingrāk ievērot prasības, sniegt skaidru un aktualizētu informāciju un vadlīnijas un jānodrošina, ka lielle uzņēmumi izpilda savus pienākumus, lai uzlabotu to MVU veiktspēju, ar kuriem tie sadarbojas.

⁽⁴⁾ "ES stratēģiskās prioritātes", 2013.–2020. g., dokuments 2091_FR, 2012. gada februāris.

5.2. Tiesību aktu vienkāršošana

5.2.1. EESK uzskata, ka iespējamā spēkā esošo tiesību aktu vienkāršošana nekādā gadījumā nedrīkst pazemināt ES darba ņēmēju pašreizējos veselības aizsardzības un darba drošības līmeņus, ne arī kavēt šo apstākļu pastāvīgu uzlabošanu. ES rīkotajā sabiedriskajā apspriešanā noskaidrots, ka sociālo partneru viedoklis par spēkā esošo tiesību aktu vienkāršošanu, ar kuru paredzēts ieviest jaunu ES politikas instrumentu, ir atšķirīgs: 73,4 % darba ņēmēju organizāciju, bet tikai 4,3 % darba devēju organizāciju paziņojušas, ka iebilst pret šādu vienkāršošanu⁽⁵⁾. No visiem respondentiem (kopā 523) 40,5 % atbalsta vienkāršošanu, 46,1 % neatbalsta, bet 13,4 % nav viedokļa šajā jautājumā. EESK tomēr uzskata, ka ir iespējams samazināt atsevišķas administratīvās izmaksas uzņēmumiem, nekaitējot darba ņēmēju veselības un drošības apstākļiem.

5.2.2. Jāuzsver, ka saskaņā ar Eiropas uzņēmumu aptauju par jaunajiem un nākotnes riskiem (ESENER) galvenie iemesli, kāpēc uzņēmumi veic pasākumus darba drošības un veselības aizsardzības jomā, ir “likumīgo saistību izpilde” (90 %), “darba ņēmēju izvirzītās prasības” (76 %) un “darba inspekcijas izvirzītās prasības” (60 %), turklāt visi šie elementi pakļauti lielam spiedienam. Aptauja liecina arī, ka no uzņēmumiem, kas neveic regulāras kontroles drošības jomā, tikai nepilni 37 % norādījuši uz “likumīgo saistību lielo sarežģītību”, lai attaisnotu savu bezdarbību.

5.2.3. EESK iesaka pēc spēkā esošo tiesību aktu izvērtēšanas rīkot plašas debates un sarunas, kurās piedalītos visu līmeņu sociālie partneri, un tikai pēc tam apzināt iespējas vienkāršot vai samazināt uzņēmumiem nevajadzīgo administratīvo slogu. EESK norāda uz Līguma 153. pantu, kurā paredzēts, ka ar ES tiesību aktiem nosaka minimālās prasības un neliedz dalībvalstīm atstāt spēkā vai ieviest stingrākus noteikumus darba ņēmēju efektīvākai aizsardzībai. Šis noteikums sekmē progresu un ļauj plānot ES iniciatīvas, kā to apliecina azbesta izmantošanas aizliegums, ko daudzās dalībvalstīs pieņēma vēl pirms Komisijas lēmuma.

5.3. Jaunie un potenciālie riski

5.3.1. Ir obligāti jāpildinveido zinātnes atziņas par jauniem riskiem, lai, koncentrējot spēkus ES līmenī, novērstu ar darbu saistītas slimības un arodslimības. Ir jānodrošina dažādu ES un valstu iestāžu ciešāka mijiedarbība/koordinācija, lai rastu piemērotus risinājumus, kā izstrādāt stratēģijas un pasākumus jauno un potenciālo risku novēršanai. Vairākas šādas iestādes jau darbojas, tāpēc EESK neuzskata par lietderīgu veidot jaunu neatkarīgu zinātnisku padomdevēju struktūru.

5.3.2. EESK vienmēr norādījusi, ka jāgarantē labāki veselības aizsardzības un drošības apstākļi atsevišķām darba ņēmēju kategorijām (jauniešiem, sievietēm, gados vecākiem cilvēkiem, migrantiem, darba ņēmējiem ar netradicionāliem darba līgumiem un ar invaliditāti) un jārisina jaunās problēmas, kas radušās darba organizācijas pārmainu dēļ (īpaši stress un garīgās slimības darbavietā) un kuras plaši atzinušas dalībvalstis, sociālie partneri un sabiedrība. EESK uzskata, ka šīs problēmas ir jārisina, jo tās sastopamas arvien biežāk un tās rada saimnieciskas un sociālas izmaksas. Komiteja uzsver, ka dzimumu dimensija sekmē ar veselības aizsardzību darbā saistīto politiku sasaisti ar progresu līdztiesības jomā.

5.4. Statistikas dati

5.4.1. Viena no galvenajām problēmām ir savlaicīgi sniegtu ticamu un salīdzināmu statistikas datu trūkums ES. Ir jārod risinājums šai bēdīgajai situācijai, kura nesaprotamu iemeslu dēļ ilgst jau gadiem. EESK atbalsta Komisijas centienus pārvarēt grūtības; Komisijai un dalībvalstīm tās būtu jāuzskata par būtisku prioritāti un jāizstrādā detalizētāka un valstu apstākļiem pielāgota statistiska, jo, ja Komisija un dalībvalstis par to vienojas, tās var šādu statistiku izstrādāt. Sadarbība ar PVO, lai paplašinātu Starptautiskajā slimību klasifikatorā ICD-10 iekļauto datu kopumu, dotu iespēju izmantot veselības aprūpes datubāzes, nodrošinot tādējādi ātrāku un efektīvāku datu vākšanu.

5.4.2. EESK pauž nožēlu, ka pārtraukta ES statistikas datu par arodslimībām apstrāde, un prasa atsākt statistikas apsekojumus par kancerogēno vielu iedarbību darbavietā, kā tas bija projekta CAREX gadījumā 90. gados. EESK pozitīvi vērtē nesenos Komisijas centienus izveidot datubāzi un izstrādāt modeli, ar kuru varētu izvērtēt vairāku bīstamu ķīmisko vielu iedarbību uz darba ņēmējiem ES dalībvalstīs un EBTA/EEZ valstīs (projekts HAZCHEM).

⁽⁵⁾ Sabiedriskā apspriešana 2014. gada jūnijā par jauno ES politikas satvaru darba drošības un veselības aizsardzības jomā.

5.5. *Sadarbība ar starptautiskajām iestādēm*

5.5.1. EESK uzskata, ka prioritāri jāveido ciešāka sadarbība ar starptautiskajām organizācijām, īpaši ILO, PVO un ESAO, lai visā pasaulē samazinātu nelaimes gadījumu un arodslimību skaitu.

5.5.2. Īpaša uzmanība jāpievērš nepilnībām darba drošības un veselības aizsardzības jomā globālajā piegādes ķēdē un tādējādi jāpanāk vairāk drošu darba vietu ne tikai Eiropā, bet visos kontinentos. Vajadzētu apsvērt iespēju iekļaut šo jautājumu ES noslēgtajos līgumos, lai garantētu, ka ES partneri īsteno ILO konvencijas un ieteikumus. EESK norāda uz iepriekš pieņemtajiem atzinumiem par azbestu un aicina Komisiju pieņemt konkrētu nostāju, lai aizliegtu azbestu visā pasaulē.

5.5.3. EESK iesaka dalībvalstīm piemērot starptautiskos standartus un konvencijas, bet Komisijai – regulāri sagatavot ziņojumus par to faktisku īstenošanu dalībvalstīs.

Briselē, 2014. gada 11. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma

Grozījumi, kas saņēma vismaz vienu ceturtdaļu balsu, bet kurus noraidīja debašu laikā:

1.8. punkts

Grozīt šādi:

“EESK uzskata, ka darba ņēmēju un sociālo partneru iesaistīšana visos līmeņos un darbavietā ir priekšnoteikums šīs stratēģijas efektīvai īstenošanai. Komiteja aicina Komisiju aktīvāk apsprieties un konsultēties ar sociālajiem partneriem un izstrādāt saskaņotus pasākumus. Dalībvalstīm būtu jāsekmējārosina darba devēju un darba ņēmēju pārstāvju sociālais dialogs par veselības un drošības jautājumiem un darba kopīgumu noslēgšana.”

Balsojuma rezultāts

Par: 66

Pret: 143

Atturas: 17

3.2. punkts

Grozīt šādi:

“EESK pauž nožēlu, ka Komisija savā paziņojumā neparedz novērst šķēršļus likumdošanas procesā, jo īpaši attiecībā uz tiesību aktiem, kas skar muskuļu un skeleta sistēmas problēmas, un pārskatīt spēkā esošo direktīvu par darba ņēmēju aizsardzību pret kancerogēnām vielām. EESK konstatē, ka nav arī atsauču uz tiesiskā regulējuma izveidi, lai prognozētu attīstību, kaut gan Eiropas Parlaments jau norādīja uz šādu nepieciešamību. EESK aicina Komisiju nekavējoties sniegt atbildes uz šiem jautājumiem.”

Balsojuma rezultāts

Par: 60

Pret: 141

Atturas: 13

3.5. punkts

Grozīt šādi:

“Tehnoloģiju inovācija un jauni darba organizācijas modeļi, piemēram, jauni netradicionāli nodarbinātības veidi, rada jaunas situācijas, kurās rodas jaunas problēmas un dažkārt var rasties jauni riski, kas vēl nav pienācīgi apzināti. Šo risku apzināšana un profilakse, kā arī jau zināmo un jauno arodslimību definēšana ir neatliekams uzdevums. Ir steidzami jāatrod risinājumi, kā aktualizējat spēkā esošo regulējumu, vai risinājumi, izstrādājot jaunus tiesību aktus, kas atbilstu apzinātajiem riskiem.”

Balsojuma rezultāts

Par: 77

Pret: 140

Atturas: 10

3.9. punkts

Grozīt šādi:

“ES jau ilgāku laiku vērojama ekonomikas stagnācija un augsts bezdarba līmenis. Bezdarbs ir īpašs veselības aizsardzības darbā aspekts, jo dažos gadījumos tas saistīts ar garīgām slimībām. Tāpat arī nedeklarētā darba tirgū nodarbinātie darbaņēmēji dažkārt var būt vairāk pakļauti augstam riskam un nelaimes gadījumiem darbā. EESK ir pārliecināta, ka ne tikai strukturālie ieguldījumi, bet arī dzīves apstākļu, tostarp darba drošības un veselības aizsardzības, uzlabošana ir būtisks priekšnoteikums ilgtspējīgai ekonomikas izaugsmei, pienācīgas kvalitātes darba vietu radīšanai un sociālajai kohēzijai.”

Balsojuma rezultāts

Par: 62

Pret: 145

Atturas: 10

4.6. punkts

Grozīt šādi:

“Dalībvalstīm vajadzētu stimulēt un veicināt darba devēju un darbaņēmēju pārstāvju sociālo dialogu ~~un kopīgumu noslēgšanu~~, garantējot tādējādi sociālajiem partneriem svarīgu un reālu lomu veselības aizsardzības un drošības politiku izstrādē un īstenošanā, kā arī drošas un veselībai nekaitīgas vides radīšanai darbavietā.”

Balsojuma rezultāts

Par: 66

Pret: 141

Atturas: 17
